www.grikamilume.com/spitta Email:spitta@grikamilume.com

Giornàli attin

Associazione
Grika Milùme!
c.f. 92018570751
www.grikamilume.com

i Spitta

periòdico grico derentinò

Reg. Tribunale di Lecce il 16/7/2007 al n. 972

ALONARI 2007 Direttore responsabile: Nunzio Pacella Nùmero 1

colaci LIVING
divani & altro by loft
via Atene, 37 Calimera

E Taràntа, cinùrio teò

h =aspirata χ, ch=k

Giuseppe De Pascalis

Ja cìo pu evò ìfsera ce èho ancòra stennù, ecràtenna ti "i notte della taranta" en èhi tìpoti na meràsi mes tarantàe.

O horèfsi tis pìzzica ìone o hòrimma tis harà, tis jortì, tos òrio nifto calocerinò pà st'alòni. I pìzzica i horèane òli. Chècci ce màli, paddhicàrria ce coràssia. Pà st'alògna, ece' sta spìddia.

E tarantàa ìone manehà ghinèca. E tarantàta ehòri o' pòno. Ta sìsima, o stravosì tu somàtu ìone fonè. Fonè avisìa. Fonè avisìa u còsmu, u ghènu, os àjo. Tu a' Pàvlu. E Tarantàta ehòri i' manehìa. Ston Appètro. Mes ti' mèsi ambrò stìn agglisìa. Ecè' stin agglisìa. E Tarantàta ehòri j'on a' Pàvlo.

A' Pàvlo èjene. A' Pàvlo filasse.

Ce ta ghèni cai cosinnèa tu tèru pìane n'anazitìsune a' Pàvlo. Pìane e tarantàe na ghiurèfsu i' hàri ce ìbbie t'àddho ghèno na pracalìsi on Ajo n'o filàfsi attin daccamà tu afidìu, attin daccamà 'tto sfalàngi.

Ce ìbbie e màna-mu. Enònnatto campòsse file ce pìane ston Appètro. Allampète. Evò e' tin ìda mài na taràfsi. Escònnato o pornò prèsta, poddhì pròppi na fsemeròsi, ce pìane. I' tòronna sàtti eghìurize, ma e' tin èmena mai ma poddhi' harà. Ce pùru èrcato pànta ma canè pramàzzi ja mà pedàcia. Ma evò eforìamo ja cìo pu ìhe na mu cuntèfsi. Ce mas mìli attes tarantàe : mbejammène ecimèsa, pos estravònnato, pos cànnane na diavùne mes tus pàlu attes sèddie, pos esìrnatto pà' st' artàri.

kulusà sti' pagina 3

Poddhà kalocernà sto konkòrso atti' Kaliglossa, ena atti' Spitta

Pettìnta mo Griko sti' kardìa

Theonìa Diakidis Mark apù Rodi

Pìnnuli ja pa' ccacò

.....

'Is pu skònnete pornà
mai pràmata noà
ce kanni pràmata poddhà.

.....

Pos ènna gràtsome grika?

Meletìsete ti pensèome 'mì ce cino pu mas gràtsane!

ste' pagine 4-5-6

ch=aspirata χ

Pettinta christianì gràtzane traùdia grika. Ta gràtzane ja ena konkorso attin Associaziuna Kaliglossa. Gràtzane christianì atti' Kalimera, atti' Chora, apù Martana, pu Nzuddhinu, pu Korijana, pu Sulitu, pu Nzuddhinu.

Egràtzane puru attin Athina ce ègratze mia amerikana apù Boston: e Theonìa Diakidis, pu jennisi c' èzise ris tus dekottò chronu sti' Rodi, sto Dodekàneso, ce arte, echi kampossu chronu, stei stin America: ta calocèria puru sti' Rodi. E Theonìa e' sozi llimonìsi es rìzetti ce pàsso chrònο ghiurìzi stin agapimeni Rodi na vrìki us topu ce ta ghèni pu tin nastìsane ce ene mia atte pronè socie dikèmma attin associaziuna «Grika Milume!», ce mia attus fondatùru tis «I SPITTA» (Η Σπίνθα, υδρνεντινό ελληνικό περιοδικό), to pronò ce manechò giornali grammeno stin glòssa Grika Derentinì atti' Màli Ellada.

E Theonìa p' ôkame studi es laografia èmase o Griko milònta ce gràfonta ma 'mà, ja kàmpossu chrònu, jatì gapà tes traditziùne dikemma pu mmiàzune poddhì ma cine atti' chòratti, ecì pu diaìkane tòsso' ceròn ampì kavajeri i' Rodi (ospitalieri di San Giovanni).

kulusà sti' pagina 2

Luna Blu
pizzeria
ristorante
da Maurizio
Si effettuano inoltre servizi di cerimonie, buffet e catering.

Tel. 0832.87.48.37
Cell. 347.5033491

Via Costantini, 12 (piazza del sole)
CALIMERA (LE)
Indirizzo Estivo
Piazza della luna
TORRE DELL'ORSO (LE)

i Spitta

‘S tutto nnùmero:

E Taranta, cinùrio teò
Giuseppe De Pascalis *pag. 1 ce 3*

Pettìnta mo Griko sti’ kardìa
pag. 1 ce 2

Aftènti-mu
Theonia Diakidis *pag. 2*

Stin jisterna
Paolo Di Mitri *pag. 3*

Pos enna gràtsome grika?
pag. 4-5

Sagre ce fere
Giovanni Fazzi *pag. 6*

E anghèra mes’ti tàlassa!
Paolo Di Mitri *pag. 6*

Terìmmata ce Alònimma
Theonia Diakidis *pag. 7-8*

Gratze ena lô
Salvatore Tommasi *pag. 8*

E alìssia
Giuseppe De Pascalis *pag. 8*

Tris menhir si’ Xora
Carmine Greco *pag. 9*

E festa u j’Antonìu ce u jà Loìci
Paolo Di Mitri *pag. 10-11*

Krimbídia gomata 'tse kréa arnìu
Carlo Guarini *pag. 11*

O kosmo pu pratì ‘rtea st’ômbi tu ìjiu
Francesco Penza *pag. 12*

Mas gràtsane *pag. 13*

I lizza zuddinì
Francesco Chiga *pag. 13*

Το ναυάγιο της Σαντορίνης
του Γιάννη Παπαγεωργιάδη *pag. 14-15*

Ο Γύρος του κόσμου με μία λέξη
του Γεωργίου Ασδέρη *pag. 14*

Νέα από την Ελλάδα
του Γιάννη Παπαγεωργιάδη *pag. 15*

To traudi “aftènti-mu” sirni e’ Kalimera

ch=aspirata χ

kulusà atti’ pronì

Emì cherestimòsto poddhì ka e Theonìa èsire to pronò premio m’ena traùdi pu ègratze es glòssa grika antama me tin mùsika.

Puru Giovanni Fazzi èbbike mira sto konkòrso c’èsire to tèrtzo prèmio sto tema atto “teàtro”.

Tuo èrkete sto pi ka 'is pu teli na màsi to griko puru sìmmeri to sòzi màsi ce puru kalà. Jatì tosso‘ jeno ègratze grika? Emì ’e to tzèrome, ma tèlome na pistètzome ka ’en ìmesta manechìmma, emì apù “Grika Milume!”: echi tòssus àddhu ka sòzune milìsi ce gràtzi grika ma ‘mà.

Emì attin redaziuna

To traùdi i’ Theonia p’òsire e’ Kalimera

Ekama itto traùdi apù èna kùnto tos kavajèro nnamurào atta koràssia tu Rudu, pu ìcha’na skoristùne na taràssune, jatì ìche guèrre sta dikkà-tto mèri.

Theonia

AFTENTI-MU

Arte pu èfie o Mai ce èrkete o kalocèri
O tzèno nghìzzi na pài ja ta dikà-tu mèri
Nìtta sellèi t’ ampàri-tu mi sèlla asimègna
ma tes òrrie brìglie ma perlàcea ndimène...
Ce ‘o koràsi pu ‘on agapà, ‘o koràsi pu ‘o’ tèli
Echi kàu t’ammàddia ce ta maddhìa limèna
Lùstro tu kànni m’o cirì, miùli vastà sti’chèra
pàsso forà pu tu di na pì, tòsse forè tu lèi....

“Pàreme aftènti, pàreme na mìno evò ma sèna
Na marètzo, esù na fài, e na stròso ce na plòsi
Na stròso to kràtti mu, simà s’to dikò-ssu
Pàre me aftènti pàreme n’àme simà s’esèna...”

Ce o tzèno pu tin agapà ce o tzèno pu ti’ tèli
ti’ chèra ti’ filì ti’rispondèi ce lèi..

“ Ecì pu pào agàpi-mu, koràssia e fenute
manechò àntrepi pàne ecì, manechò paddhikària”

Ecìni to’prakalì ma dàmmia sta ammàddia.

“Ndìseme aftènti san esèna, dòke-mu tz’àntrepo rìcha
Ce èna ampàri lafrò m’i krusafegna sèlla
Ce evò ènna sìro san esèna, san’ èna paddhikàri
Pàre me aftènti pàreme n’ame simà s’esèna...

Rizzo Luigi
CISQ ICIM IQNet
Impiantistica e Edilizia - Manutenzione
Tel. 0832.821801 - Telefax 0832.801602
73020 MARTIGNANO (Le) - Via V. Veneto, 51
E-mail: dittarizzoluigi@libero.it

E Taràntа, cinùrio teò

h =aspirata χ, ch=k

Giuseppe De Pascalis

kulusà atti' pronì

Ce na vàli scupò jatì hiùnnatto apà' sto ghèno ndimèno m'a rùha spirì plèo fanerà. Ce depòi, ja devoziùna, ihe na sìri ce na pìi o nerò atto frèa, ca ìstiche ce' stin agglisìa, gomào ofiddia.

En ìone a' cùnto, ìone jalìssia. Ce ìone tòsso o fòo, o pòno, o pàtos pu enoìamo, ti ecàni na mu diavì atto nù o na cùso o nòma Pàvlo na noistò àscima.

Artena cài calocèri, ehi campòssu hrònu, ettù stin Grecìa Salentìna cànnune mìa manifestaziùna onomatimmèni " Notte della taranta" : es pà horìo cànnune a' concèrto, ce clìnnune ma a' mèa-concèrto es Lipignàna, pu sianònnutte hijàtes cristianì na cùsune ghèno , artìsti, pu èrcutte apù pà merèo na travudìsu m'i' mùsica atti' pìzzica. O ghèno piànnete. Paddhicària ce coràssia e' pà' vrìsconta àddho. Na diavùne i' nìfta scucetàa. Na horèfsune sènza penzèrria ros o fsemeròsi.

Ine nìfte fse harà, fse ghèja. Ine nìfte herùmene.

Pòsso custène, pòsso hrìzune tùse manifestaziùne? En ecchidèi. Èhome dìgghio pùru emì na piàcome mìra sto ddèbeto pùbblico.

Ma ti èhi na meràsi òlo tùo m'o fòo atti' taràntа, m'o pòno ti tarantàa. Pu stèi crivimmèno a' Pàvlo?

Smìfse ticanè ce cànni amartìa. Smìfse ticanè ce cànni àdeco. Smìfse ticanè ce e' noà tìpoti plèo. Smifse ticanè ce còtti es rìze.

Sogèste ìone stasònta càddhio n'i' fonàsu' " notte della pizzica", o, càddhio, "notte della pizzica pizzica".

Tìspo ihe sòsonta pì tìpoti.

Soggèste.

Ce a' ta pràmata en estène probbio ìu? Ce a' stin emèra 'pù sìmberi e zoì en ène depòi ìus òria, ìu scuscetàta, ìu herùmeni pos sòzi fanì? Ce a' to ghèno enoìte manehò plèppi mìa' forà? Combomèni atti' zòi pu e' cratènni cìo pu prumettèi, m'us sordu pu e' canùne j'olo to' mina, m'a paddhicària ca en evrìscune na polemìsune, soggèste ca ghiurèome na fsefortòsome i' ràggia m'i' pìzzica? Daccamèni attin globalizzaziùna horèome. Horèome i' pìzzica. Horèome na fsevascànome o cacò. Horèome es tin "notte della taranta". Horèome j'i' Taranta, cinùrio Teò.

Soggeste.

Stin jistèrna.

Ces' to lustro a'to nerò
Ces' sti jistèrna
Mes to skotinò
Ida o lemòssu ka mu jèla.

Evò se tèlisa ma chàri
Ce su fònasa: "Dela!".
Ce s'èsira mo sìkkio
Kondà na se filìso.

Ma 'su pètase lafrà!
Jatì icha na se sìso!

Paolo Di Mitri.

PALANO s.r.l.
Forniture speciali - cartongesso Knauf
Ferramenta - Colori - Forniture Industriali
Via Marconi, 44-Martano (Le) Tel./fax 0836.571640
Via Omero, 8-Torre dell'Orso - Tel. 0832.841817

A' Pantalèo e' Martignana

SPECIAL!

Pos enna gràtsome grika?

Vrìskete ‘ttù adèe ce pensèrria apà sto tema attin grafia tu griku. Sekundu ìdato ‘s tutton giornàli passosena grafi sekundu teli, ma ste’ ce pame vrìskonta ena sistèma kalò ja olus emà.

Apù cè’ sti’ redaziuna

Giuseppe De Pascalis

h =aspirata χ, ch=k

Plèppi pòse, ma plèo.
Pròppi n'ancignàsome na milìsume, ìone calò pràma va valòme canèa zzippàli.
Ce allòra plèppi pòse, ma ti, ma plèon alfabèto ènna gràfsome?
Enna gràfsome m'on alfabèto italiàno? Enna gràfsome m'èn'alfabèto fsèno?
Almèno ja tùo n'i pensèfsome òli 'mìa.
En ìme cèrto, ma pistèo ti, rotimmèni, soggèste òli ghiaddhèamo ton alfabèto italiàno.
Ce alfabèto italìano vastà icosièna gràmmata. Ja ta lòja fsèna, poddhè' forè, trèhome sta gràmmata:J K Y W X.
Ja ta lòja fsèna.
Artena mòtti ìmesta emì pu 'mì, sòzome càmi cìo pu tèlome, ce passosèna sòzi gràfsi pos tèli. Ma m'o giornàli en e' to stèsso pràma.
M'o giornàli enna cratèsome stennù ti o sòzune meletìsi òli. Ce o ghèno cai mèri meletà ma ta icosièna gràmmata atto' alfabèto italiàno.
Ce cìo pu mas lèi o ghèno ène ca vrìschi dìsculo na meletìsi I Spìtta.
Ja tùo enna vàlome scupò na mi càmome ta pràmata ancòra plèo dìscula.
Endiàzete allòra na cratestùme, pòsso plèo sòzome, cùcchia es cìo pu e cristianì ìne masomèni na vlèfsune mòtti piànnune na meletìsune.
O giornàli spermèno fse "K" 'en afidà ja macàta òlo tùo.
Ena giornàli, epù "ch" e' vastà plèo i' fonìttu, combònni cìno pu pài na meletìsi. Ce mu fènete, èhete stennù cìtto travùdi apù canèna hròno ampì pu ècanne, ma màli prosìmisi, "sìrtu plèon ecì"? Meh, ìu mu fènete.
Ja tùo, pistèo, ti enna gràfsome, ros to sòzome càmi, ma ta gràmmata atto' alfabèto italiàno, finnònta stèi t'artaràcia pos estène. Senza n'addhàfsome tìpoti, matapàle, ros to sòzome càmi.
Ja òlo tùo e propòstemmu ìne tùe:

"H" j'in aspiràta. Canì tùo na sòsome fichi òla ta gràmmata sto tòpotto.

"J" ja ta lòja sacùndu ghèjo, àjo ecc.

J'i' fonì tis "ZZ" evò èlone:
Satte òla ta horìa elène "ZZ" (azzumpò, ammazzìti, pezzònno ecc.) na gràfsome "ZZ";
Sàtte ta lòja èrcutte atto "ps" o "cs" (psomì csìlo, ecc.),
ta horìa pu lène "ZZ", sacùndu i Hòra na gràfsune "ts" o "tz", na ghiaddhèfsune;
ta horìa pu lène "ss" o "fs" na gràfsune "fs".

Carlo Guarini

ch=aspirata χ

Poddhés forés imís a’ ttin lista Magna Graecia ìchamo diskorrétsonta na vríkome to plo’ kkáddhio tropo ghiá na grátsome mian glossa sa' ttin grika. En e’ mmaká fácilo prama, cè plo’ ppoddhí a’ kkraténnume sto’ nnu ti to griko ghiá tus diavommenu tetrakoscius chronu iche mínonta mia glossa manechá milimmeni cè ndè pleo grammeni.
Ivó pentséo tria prámata: To alfábeto pu énghize n’ andiastúme ghiá na grátsume grika ene to alfábeto griko cè ndè to latino, ghiái i rizes a’ ttin glossa cine ine cè prita, sakundu ‘nkora símmeri sózume meletisi stes epigrafíe a’ ttus Sékulu IX-XVI pu vrískotte spermene sta bizantiná nnimía tu chomatu-ma, e’ ccerto ka íus i palei-ma tin gráfane tuttin glossa. Grammena is grámmata grika ine ta loghia panu stes tichografíe pu vrískotte stin grutta ‘pu Karpiniana c’ is cine apú Sternatía. Grika ine puru cina stes Inglisíe tu A’ Stefanu ‘pu Sulitu, tu A’ Mmavru ston Aj Nikola cè stin Inglisía tu A’ Ppetru ‘pu Derentó.
Me tu ssékulu però sto Salento pésane i lutría grika-ortodossa, cè me cini irtan allimonimmena cè ta grámmata grika, ghiái cini pu prita tsérane na grátsune itan i pateri, i papádes atse rito griko, cè cini ísone pu toa kratúsane sfittú kkombu me cino p’ ûcha mínonta a’ tton bizantinó kosmo. I grafía tu griku modernu símmeri (i neaellinikí glossa) ene mia etimologikí grafía pu difi ta loghia sakundu ta léane 2'300 chronus ampí, me elementu c’ essu a’ ttin paléa síntesi tis glossa pu símmeri, en andiázotte pleo oj echun addhamména stin fonología-to sakundu torúme sta paradímmata ‘ttu kau, ma pu érkotte grammeni iu to stesso:

αι = è, ει = i, οι = i, ι = i, υ = i, η = i, β = v.

Me olío fantasía sózamo metagratsi ‘s grámmata grika etimológika to annorimmeno grikosalentinó travudi “Agápison”:

Αγάπησον, άν θέλεις ν'αγαπήσης,
μίαν κυατερέλλαν είκοσι χρονώς,
άν έναι κοσιπέντε μήν τήν θελήσης,
πές της τι έν διαβαιμμενος ο καιρός.
Άν θές να πιάης το ρόδον να μυρίση,
Πιά το μότταν έν' ήμισ' ανοιφτόν.
Το ρόδον τόαν έν' δεσιδεράον,
Μότ' 'εν έν ανοιφτόν και σπαμπανάον.

To sekundo prama pu pentséo ene ka símmeri ‘s emá en echi pleo poddhús christianú pu tsérune kalá ta grámmata grika. Ghiá tuo motti gráfome, pinnea e’ kkaló na to kámome is latiniká grámmata, sakundu to íchamo kámonta sara t’ ártena sti Spitta-ma. To alfábeto griko sakundu to vlevo ivó e’ ttuo:

a, b, c, ch, d, ddh, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, r, s, t, u, v, z, ts

• Ivó évaddha ghiá tin “c sterí” prita atse "e" o "i" to “kappa (k)” (keccio cè ndè checcio) ghiá na ikonomiso ‘nan gramma, cè prita tse "a", "o" cè "u" soggèste tin "ci latina (c)" oj matapale to „kappa“.

• Ghiá tin “c aspirata” égrafa “ch” (chari cè nde xari) sakundu to gráfane sti glossa latina, ghiái a’ sbajéone na to pune akúete san “k” cè

nde san "x".

• Ghiá ta ξ cè ψ grika pu símmeri ta leme ola cè dio "ts" ivó égrafa "ts", oj "fs, sc, ss", cioè sakundu to chorío aputten érkete o skritturi tu grammatu na ta gratsi kunda ta léone essu-tu (tsomí, afsari, ecc.).

• To "sc kondò" 'pu kàscio, kanòscio oj sciòko to égrafa "sc".

• To "zeta triferó" atse "fonazo" to égrafa m' ena zeta manechó (fonazo cè nde fonazzo).

To tèrtso prama pu pentseo cè pu ghiá mena echi tin pleo' mmali simasía, ene ti en dulei na grátsome grika manechá, ma mbece 'nghizi na tin milísume tuttin glossa. I glossa zi ros pu echi kanena pu tin andiázete sti strata.

Francesco Penza

ch=aspirata χ

Evò 'en èmasa to griko atti' mana, t'annòrisa atta traùddia, annamurèttimo ats'uttin glossa ce ncignasa n'i' maso atto' libbro tu Salvatore Tommasi "katalisti o kosmo". Ja tuo grafo mo kappa, ce grafo "ch" jin aspirata. E' penseo ti ene e kàjon grafia jo griko, sòzome puru gràtsi mo C ce makà K, oppuru mo H o X sto' topon atto CH.

Però echi quai pràmata p'ònna kratìsome stennù motti pame na jaddhètsome enan alfabeto jo griko.

Evò pisteo ka t'alfabeto tu griku enn'àne kalò jo griko, makà jin glossa italiana o jo neogriko pu milùne stin Ellàda. Sozi fanì ena prama òvvio, ma soggèste en ene makà.

Mia 'forà icha gràtsonta sti 'lista Magna Graecia ti pìstone ka ìo' kalò na grattì o griko ma ta gràmmata grika, ma èggrafa puru ka e' sòzamo pensètsi n'o kàmome arte pu to griko chànnete.

Sìmmeri già in' alii cini pu sòzune meletìsi to griko grammèno ma ta gràmmata latìna, figureomèsta possi enn'àne cini pu to sòzune meletìsi ma ta gràmmata grika: an etèlome na kàmome quaitì na dòkome lillì zoì sto griko enna ncignàsome att'alfabèto latìno.

Ma pleon alfabèto latìno? Addhi lèune cino pu annorìzune oli sta chorìa jatì to màsane atti' skola, cino jenomèno jin glossa italiàna; addhi lèune na grattì sekundu gràfete to neogriko "traslitterato" ma ta gràmmata latìna.

Evò pisteo ka enna vresì enan alfabèto jo griko derentinò, kalò na kami na fanùne ta loja ce ta fonèmata pu guènnune atto' lemò' tse cinu pu milùne grika derentinà, makà italiana o neogrika.

Certo e' kajo na jeddhètsome gràmmata pleon annorimmèna, ma pistèo ka e' kànnome amartìa piànnonta kanèn gràmma "tseno" ('en ene depoi tosso tseno sìmmeri to K) oppuru na dòkome enan addho sono 's enan gramma o gruppo atse gràmmata italiàna.

Ja mena pa' sono attin glossa grika derentinì enna vriki to tòpo-tu stin grafia. T'alfabeto enna jettì kalò jin glossa, en enna pistètsome ka nghizi na straòsome tin glossa n'àmbi st'alfabeto.

Addho prama pu enna kratistì stennù ene ka sìmmeri gràfete m'i tastiera tu computer, ce 'ttù stin Italìa pulìutte tastiere jin glossa italiana, ìo' kajo na jaddhètsome gràmmata pu vrìskutte 's tutti' tastièra.

Depoi echi ena prencìbbio ka ja mena enna kratistì motti jaddhèome t'alfabeto: ena gramma enna meletistì m'ena sono manechò, ena sono enna grattì m'enan gramma manechò.

Poddhè glosse e' kkulusùne tutti' leggi, sto neogriko echi poddhè manère na grattì to "i", jatì kratìsane ti' palèan etimologìa. Evò pisteo ka motti enna jaddhètsome enan alfabeto, io' kajo na mi' kombòsome ta pràmata ce na fanì i grafia to jalì atti' milìa.

Iu tua enn'ane ja mena ta "fondamènta" attin grafia u griku:

- I grafia enn'ane kalì jin glossa, en ene i glossa pu enn'àmbi stin grafia atse mian addhin glossa.
- Enn'ane fàcelo na gràtsome to griko m'o computer.
- Passo' sono (fonèma) enn'àchi to gràmma-tu, passon gramma enna meletistì m'ena sono (fonèma) manechò.

Sto griko ce sto dialetto romanzo echi ena SC poddhì' kondò pu en ène makà to SC pu meletìete sta loja kundu "scèna": kàscio, sciòko… Evò pisteo ka e' kajo na vrìkome ena sistema n'achi ena topo-tu tutto' fonèma st'alfabeto griko. Cippu tèlome: sh, sj, cj, jc, sç, ç, š, dj… o addha, kanì na mi kombostùme (sh sozi kombostì mo s+aspirata an gràfome H ja aspirata).

Addha fonèmata pu ja mena enghìzi na mi' kombostùne ine to TS/TZ sekundu "tsalìdi", "tsekànno" ce DZ/Z sekundu "zoì", "zòsi", "fonàzo/fonàzzo". En ène to stesso prama, enna kratistùne tsechorimmèna.

Quaisatto grafi "z" mott'ène glicèo o sono, "zz" mott'ene tserò, evò pistèo ka ìo' kkajo na gràtsome "TS" o "TZ" mott'ene tserò ce "Z" mott'ene glicèo.

Motti to "ts" èrkete atto paleo griko Ψ "ps" o Ξ "ks" 's kanè' paisi to lèune "fs/ss" (Martana), o "sc" (Tsuddhino ce quai tosso puru Kascignana). Ion òrrio na vrìkome mian grafia pu sozi nosi uttin "diàspora" tse ts/fs/ss/sc però forsi sòzome puru kombòsi ta pràmata, kajo na fanì to fonèma tse pa' chorìo.

Addho problèma ja mena ine ta loja pu spiccèune ma ta S ce ta N, pu fènutte sia ka chànnutte, ce krivìnnutte sti' consonante pu kulusà, ma tui en addhi mia stòria…

Ta gràmmatà-ssa

Enza Guido apù Kalimera mas àrise ena' kalòn gramma milònta puru attin grafia, to vrìskete sti' rubbrika "Mas gràtsane".

O kunto pai...

Ti pistète 'sì? Me tìnon ìsesta dakkòrdo? Èchete addhes adèe?

Meh... Ti mènete? Gràtsete in dikìssa 'ttù:

spitta@grikamilume.com
Redazione "i Spitta"
Via Principe Umberto 22
73025 Martano (LE)

Sagre ce fere

ch=aspirata χ

Giovanni Fazzi

Èttase kalocèri ce m'o kalocèri èttase o cerò 'ttes SAGRE.

Echi kampòssu chronu ormai ka utto loo, SAGRA, o nnorìzome oli ettù sto' Salento, jatì sìmmeri 'en echi paìsi pu 'en èchi mia' SAGRA (anzi, telèste ka manechò sti' Kalimera i' "sagra" 'e' tin èchome makà!).

Proi ettù, ris triànta chronus ampì, 'e' tes kànnane es sagre, 'en iche sagre, iche manechò FESTE ce FERE.

Depoi, sadìa sadìa, passo paìsi èkame i' sagra dikìttu, ce arte es ola ta merèi ce es olu tu' topu vriski mia' sagra.

Passo paìsi èmase na doi lustro es ena prama tìpiko ka jènete ecì, cino ka ene plèo karatterìstiko: alèe kazzimène e' Martana; marukèddhe e' Cannule; scèblasti e' Zuddhinu; insalata grika e' Martignana; ce ... marangiane, pipògna, sitàri, patàne, purpètte, alài, tsari, ce iu kulusònta.

E' Martignana e sagra kui DELLA SALSICCIA E DELL'INSALATA GRIKA. Proi ìggue manechò DELLA SALSICCIA, depòi e Pro Loco èvvale sto noma in INSALATA GRIKA.

E "salsiccia" ene cini pu passon ena pus emà sozi voràsi a'tto vuccèri; e "insalata grika" ene ena prama pu fènete cinùrrio sa' noma, ma ka ene poddhì palèo: ene e nsalata ka apù panta èrkete janomèni ettù sta paìssiama, ce miàzi e' cini pu kànnune stin Grecia: pimmidoru, alèe mavre, piponèddha, piperùssi, krimbìdi, ala, alài, tsiti ce tirì treferò.

Nomèni m'i' puccia ce m'i' salsiccia ene poddhì òrria ce nòstimi.

Ma proppi na ttàsune e sagre, ettù iche manechò FERE ce FESTE.

Ìsane feste panta janomène jà ena Ajo o jà mia Maddònna ma pèttane panta es ena mero tu chronu ka ìone demèno m'o' cerò ce m'o votìsi tu iju, ce m'es tenne pu e kristianì toa kànnane mes ta koràffia. Proppi na ttasi scimòna ìcha' na voràsune ttinà ce sporu, ce ola ta addha pràmata pu ndiàzatto sto spiti j'o' scimòna, ce kànnane e fere. Motti o scimòna pleo tsichrò iche diaìkonta, e emère jènatto pleo' makrèe ce jùrize o lustro, iche feste ma fòkare ce lumèra (iu sòzane katsi ta scìvala pu ìcha' kòtsonta a'ttus àrgulu). Depòi èttaze e ora pu ìchane na terìsune ce na alonìsune, ce ìche fere ce feste deputàe na sosi o jeno voràsi ci'ppu u ndiàzato ce na pulìsi ci'ppu ìche kàmonta.

Sìmmeri poddhè feste ce fere chàsisa ce cine pu mìnane 'en èchune in importanza pu proi.

Sìmmeri ene panta festa ce panta fera. Ste' fere 'en echi pleo ttinà, ce vriski ta stessa pràmata pu vrìskutte passo' petti sti' mesi sti' Kalimera o i triti e' Martana.

Ce passon emèra ene festa: 'en e' na mìnome na ttasi e festa na sòsome fai o krèa ce o glicèo, o na vàlome e skarpe te' cinùrrie. Sìmmeri ene otikanè addhò, èddhatse oli e zoì.

Ma probbio jatì e zoì pu kànnome sìmmeri 'en ene cini pu pettìnta chronus ampì, pane tosso e sagre.

E tenne 'en ine makà cine 'pu mia' forà; poddhè tenne chàsisa: o jeno 'e' polemà pleo mes ta koràffia ce 'e' pratì m'us traìnu; 'e' troi manechò cino pu kanni ma ta chèrriatu sto korafàittu.

Pame panta fèonta kanonònta o torloci: 'e' mas kanùne ìkosi tèssare ore stin emèra.

Ce poka utti zoì mas empònni na pame votònta na vrìkome o samba to vrai mia' sagra, kajo an ene cinùrria: ìu mas fènete ka guènnome a'tti zoì katimerinì ce kànnome ena prama diverso.

E anghèra mes'ti tàlassa!

Ces 'ti tàlassa e anghèra na jalistì
èvale to fengari 'mbrò st'ammài,
Ce o fèngo, ka stei panu, kanonì
passo koràsi ka 'mpì st' agàpi pài.

O ìjo tòrise in anghera es to nerò
vonìsti nì filìsi stin garzèddha
cini ntropiàsti, ce èssitse o lemò:
rotignàse, ma jètti pleo kalèddha.

On ìjo ma mia vampa tse lumèra
i gòmose tse lustro n'in gapìsi!
Pelìsti ces ti tàlassa e anghèra.
Tràmasse o ìjo, ce pìrte n'ì visìsi.

Kàletse olon isa 'es 'to nerò
mes ti tàlassa sbìsti, o foderò!
Oli e anghèra mes to lustro kai:
màvrise cèonta ce fèonta jètti vràì

Mu chiùnnise's'to pèttomu e tsichì:
farìsti na dì itti nifta scotinì!

Paolo Di Mitri
28 maggio 2007

Ispu teli na mas avisìsi na polemìsome jo Griko sozi jettì socio

Jennìsi e associazione "Grika milùme!"

o logo jenomèno apù Alberto Giammaruco ce Paolo Di Mitri

www.grikamilume.com

associazione@grikamilume.com

O gruppo pu sìrni ambrò tutto giornàli, jennimèno atti' mailing-list "Magna Graecia", èkame mian associazione p'ònna polemìsi ji Spitta ce ja passo prama pu sosi afelàsi i' glossa grika derentinì.

Ispu teli na mas avisìsi sozi jettì sòcio, amatìste sto sito www.grikamilume.com na màsete pose oppuru gràtsete enan email is:

associazione@grikamilume.com

o telefonètsete sto:

3381135405 (Giuseppe De Pascalis)

3287033947 (Paolo Di Mitri)

3387360313 (Francesco Penza)

Vriskomèsta tin 16 àgustu sti Via Costantini e' Calimera stes 19.30
Meletùme poesie grike ce ndalì o gruppo **Encardia** attin Ellàda!
Vrìskete noe ts' utton evento sto sito www.grikamilume.com

Terìmmata ce Alònimma

ch=aspirata χ

Theonia Diakidis

O ijo tu kalocerìu kànni ti'tàlassa lamperì ma kulùrria lìon azzura lìo chlorà, ce ta koràffia ma t'astàcia 'u sitarìu fènutte krusafègna.

Embìke o Tèro, skònnutte ta kàmatà-tu ce es poddhù tòpu estàzi o cerò ja terìmmata; pùru sto Salènto ce stin Grecìa. E Puglia èchi poddhà koràffia pu jènete kalò sitàri tzelorò 'nnorimmèno s'òli tin Italia; Sti' Salentìna ma t'alèvri tunù sitarìu kànnune pasta ce òrrie frise, pu e fili-mu atti' Kalimèra mu mbièi quai tosso m'i' posta. Te' stiàzo ma t'alài, pimbitòru, lio ariàni, tirì, ce jènutte kannarùte. Frise èchi kampòsse ecì sti' Grecìa, ma cìne apù Salentìna ìne plèo' kajo.

Triptòlemos me Dèmetra ce Persefòni

O sitàri (Triticum spp) ce o krisàri, ìne e pronè kiànte pu o àntrepo fitetze (piantato) chijàde chrònus ampì ce stin istòria ìone ta pleo ndiastikà fàita 'u kòsmu.

Sti' palèa Grecìa ce palèa Romi kuntèane ti o Triptòlemos ìone o pronòs àntrepo pu e Dèmetra, teà is ghi, tu dòke to'spòro ce t'àlatro ce 'on èmase na latrètzi ce na spìri. Ione ankòra pedàci pòan e Dèmetra 'ffrùntetze to' Triptòlemo. Ton agàpise ce to'nàstise san dikò-tti pedì ce ton èmase n'àne kalòs artèos àntrepo pu noà dìgghio ce straò. Tu dòke pùru èna kàrro petanò tze krusàfi ce ton èmbietze na pài votònta na màsi to jèno na spiri.

Rìspu liu chrònus ampì pu en ìche màkine san àrtena, e christianì latrèane to chòma m'o zuguàri vudìo ce spèrnane; eterìzane m'o trapàni; m'a ttinà, ampària ce vùja, alonìzane to sitàri. E màna-mu, stin ìsula ti' Rodi mòtti ìone koràsi ce ìbbie quaitòssonna ma t'adèrfia-ti na kàmune to dikò-tto tèrimma, mu kùntetze tes tradiziùne ce nomàtise traùddia pu kantalùsane mòtti e jinèke terìzane, pu miàzune cinò ti' Grecìa Salentìna:

"Itèla na tzèro pu ste ce terìzi?
na s'arìso 'nan orrio makkalùri
Na sunghìsi tes ìdrote pu rìtti.
***
Me' st'astàcia tu sitàri dèla!
tìspo e' mas torì
tsèru 'a stèria ce o feggàri
cè è lèu' ttìpo cìni ecì"
G. Aprile

Poddhè atte' tradiziùne palèe sìmmeri ta pedìa e' tes ennorìzune makà. E màli e'te' mattènnune sta pedìa-to. E zoì ìone ena polèmima ja 'us màlu-ma. E' Cìtto cerò e christianì pìane sta terìmmata mòtti ta sitàrria ìsane pleraà (maturo), ce terìzane mòtti èttaze to atzemèrosi ce o kàddho encìgnaze na kantalìsi, ros to vrài. Kài famìja èkanne to tèrimma, però cìni pu ìchane poddhà koràffia vàddhane pùru àntrepu na polemìsune. I àntrepi, satti ekòttane to sitàri, kànnane jèrmita, ta dènnane m'o stèsso sitàri ce t'afinnane cimèsa. Apù 'mpì diaènnane e jermitèri ta sianònnane ce kànnane manòkula. Ikosi manòkula kànnune sèddho. Ta seddhònane an èvreche, an ìche ìjio t'artònnane na fristùne rìspu ta gualùsane (trasportare) simà st'alòni to pastrikò(pulito) ce kànnane o pignùna. Ja n'alonìsune, evàddhane ttinà mes't'alòni ma mìa pètra demèni ampì ce girèonta ti' ssìrnane pànu sto sitàri frikulèonta t'astàcia. Iche ton àntrepo pu endiàzeto kaitòsso n'angirèi m'i'furkàta t'astàcia rispu to sitàri ìone alonimmèno c'èrkato kalò n'anemistì. Appu guàddhane t'àchero pachèo att'alòni, skònnane ma ta chèria oi m'o aftiàri to sitàri smimmèno mes asère ce àchero lettò ce to finnane n' anemistì; e asère epetùsane m'on ànemo, o karpò èmene pànu st'alòni. Però è' to sòzane anemìsi an den èkanne poddhìn ànemo. Depòi to sitàri alonimmèno ce nemimmèno to koscinìzane ce guàddhane tin èra.

Mes ta kàmata tu Tèru ce Alonarìu, cìni pu polemùsane to' kàmpo epìane sti misciamèra st'òrrio ascìo is valanèa ce ecì kàu etròane ce refriskèane 'a spiri. Ta fàita ìone fasùjia maremèna, làchana, krimbìdi atto' cìpo, tzomì, tirì, alèe ce droserò nerò. Ecì e jinèke milùsane ce kiakkiarèane, ce ta koràssia jelònta charùmena pensèane to panìri j'in jortinìn emèra, o kapukanàle (pothèri stin Rodi), pu èrkete mòtti spiccèune ta termmata. Lia astàcia tu sitarìu e'ta kòttane, t'afinnane sto koràfi na ta sianòsune ta koràssia . Ma ùtta 'stàcia plèttane òrrie fòrme san attèni, kardìa ce bàmbola. Ta dènnane m'o nnèma kuluràto ce depòi ta pèrnane sto spìti-tto na ta kremàsune sto tìcho ja òlo to chròno. Ione mia tradiziùna palèa Grèka pu èrkete sto pi ti', st'astàcia ène klimmèni e dìnami ja to jènnima tu sitarìu, pu kratènnete io(vivo) sto spìti ce fèrni vloìa sta spèrmata sto chròno pu enn'àrti.

Tero

Fengo, fengàri,
vlètsemu o sitàri
vlètsemùto kalò
kalò
ka vò su dio
mia kuddhùra m'on agguò.

Narduccio Greco
Martignano

Fengàrimu, fengàri
kanòsciomu o linari
na mi' mo fane e vrùkuli
ce mancu e pecuràri.

Anonimo
Calimera

Addhi tradiziùna ìone, mòtti espìcce to tèrimma, pànu sto ampisinò manùkolo oli e àntrepi evàddhane ta trapània-to, to ena apà st'àddho, ce gonatimmèni elèane èna prakàlimma j'o kalò' sitàri ce j'i' plen-

tèra pu èdoke e ghi. Pròi na piàkune ta trapània ampì, ena christianò us èritte nerò apà stì ciofàli ce pùru pànu sta trapània ja vlòima na kàmi poddhì nerò j'o'chròno pu enn'àrti, ja ta spèrmata.

O kapukanàle t'òkanne e patrùna tu spitìu es'òlu cìnu pu polemìsane sta terìmmata ce pùru j'o dikò-tti jèno. Kànnane jortì m'i'mùsika ce chòrima, poddhì' krasì ce poddhì' marìo. Ma ènghize na marètzune quaitì jenomèno m'o alèvri tu sitarìu ja timì sti ghi ; makkarrùna, tzomìata sitarègna, pìttule, ce glicèata sa' ttes karteddhàte m'o mèli apànu. Pùru làchana poddhà ce attus àrgulu frùtta frìska.

Sti'mitologìa is palèa Grecia, e Dèmetra ìone e màna tis ghi ce tu sitarìu, però o teò Apòllona ìone cìno pu filasse ta koràffia ce tus àrgulu, ìu mòtti espìcce to tèrimma kànnane èna karistò(ingrazio) cinù, tu charìzane sitàri maremmèno ce ma frùtta 'cèssu. Proppi atton Apollòna, kànnane iu j'o' teòn Ijio. Però dòpu t'alònimma zimònane to pronò tzomì "thàrgalos", ma to cinùrrio alèvri, ce to dìane ja timì is Dèmetra. Sti'palèa Romi pu ìche tin jortì Cerialia, to jèno èkanne kèccia tzomìa pùru ja timì ti' Cères (Dèmetra). Sto paìsi tì'màna-mu kànnune ankòra ìtto tzomì, àrtena m'o' stavrò apànu (stavròtsomo), to finnune ti' nnìtta simà sti funtàna ce o christianò pu to vrìski ène o fortunàto, jatì enna kàmi kalà spèrmata to' chròno p'òrkete…

"Kalà pràmata èkame, kalà lòja ès pimèna
ce sìmmeri cherèstu; kùndu èspire, terìzi".

Aprile traud.313

Gratze ena lô…

Gratze ena lô ce gràtzeto tarteo,
ka ènn'o kratèso sa krìsima vloimmèno
ja ta pedìa, na mi to chasu' pleo
n'on ditzu' sa krusàfi mes to jeno.

Gratze ena lô ce gràtzeto makrèo,
ce vale otikanèn atti zoì,
cippu pelò ce cino ka jaddhèo,
cippu mirìzzi, cino ka vromì.

Gratze ena lô ce gràtzeto glicèo,
na mu kumbìsi ecèssu sti kardia,
na mu stannosi a dàmmia dopu kleo
ce na me jiri a' peso sti fatìa.

Gratze ena lô ce gràtze o pleo palèo,
o pronò lô ka fonase o Teò
ce o kosmo tûrte ambrò pus pa' merèo
o choma, e anghèra, a 'stèria ce o nerò.

M'ola itta loja kame ena scinì,
dèsema kundu dennu' ta fortìa,
olu na mas sianòsi isi fonì
ce na mas kami mali ghetonìa.

Salvatore Tommasi

Grico Derentinò ce Grico Calavrò: E Alìssia

Es tutto' chècci' tòpo telòme na dìfsume pòsso emmiàzutte e dìo glòse grìche attin Italìa: salentìna ce calabrèsa. Cànnome òlo tùo mus cùntu tu Esòpu. Tunìs forà eghiaddhèfsamo "E Alìssia".

I Alìthia

Mia vvradìa me to fengari enan àndra èrketo an din ozzìa: pos ecatèvenne zonària zonària, posso tu fènete man ghineca magni, ma chamme, manachì, me ta maddìa catevammena. "Pis iste calì jineca?" tis aròtie. « I Alìthia » ip'ecini. "Ce jatì stèkite manachì se tundin àcharon ozzìa?". I jinèca eplàtezze ce ipe. "Echi ìcosi sècula ti èfiga se tundes ozzìe: prita oli m'egapussa ce oli eplatèggai me tin glossa tin dikimmu, tote o àthropo iton àthropo , o logo ito llogo … arte oli thèlusi to Zzema!"

(apù "La «Glossa» di Bova", Giovanni Andrea Grupi)

E Alìssia

Ena vràdi m'o fèngo, enas àndra èrcato apò to mea-gonì: sàtti eccatèvenne, mes tus precipìziu, tòsso ìde ambrò, ecimèsa, mia mmàli ghinèca, manehìtti ce ma maddhìa limmèna. "Tis ìse, calin ghinèca?" Is ròdise. « E Alìssia », ìpe cìni. "ce jatì estèi manehìssu es tùtto mea-gonì ìu agricò?" E ghinèca mìlise ce ìpe: « èhi ìcosi sèculu ti èffia es tùtta mala-gonìa: prìta òli m'agapùsane ce òli milùsane min glòssa ti dichìmmu, tòa o àntropo ìone àntropo, o lòo ìone lòo… àrte òli dulèune to Fsèma.

(metàfrasi apù Giuseppe De Pascalis)

Istorìa

Tris menhir si' Xora

x=aspirata χ
i konsonànte dopu to ' ene makrèa

Carmine Greco

Si' Xora to javommèno sèkulo ixe tris menhir: ena ambrò sa spìtia a'ttes "Tòmene" si' via E. Perrone, ena ambrò so koràfi "A' Lia" si' strata palèa pu perni i' Tsuddìnu, ce addon ena ivrìskato ambrò so spiti, icì pu ìstigghe i uccerìa "A' Rokko". Oli ce tri xamèni. Tuo ene na' prama pu mas prikèni poddì ti' kardìa, jatì kundu tsèrome, i menhir ine monumènti pu vrìskotte manexà 'ttù iss emà si' Puglia ce is kuà' addu topu a'ttin Euròpa, (Francia nordoccidentale, Bretagna, Cornovaglia, Kòrsika, Gran Bretagna), ce ine preistòrici, stèone 'ttu apù xìje xronu proti piri na jennitì o Xristò, ce forsi puru plo' poddì.

Cino pu ìstigghe ambrò sin uccerìa "A' Rokko" mas to riferèi o studiòso Giuseppe Palumbo son artìkulo "Inventario delle Pietrefitte Salentine", Firenze 1955, piammèno a'ttì' "Rivista di Scienze Preistoriche", vol X, fasc. I – IV.

O Palumbo lei ka si' Xora ìxe mia "Pietrafitta" ka tota, motte cino ègrafe, isa' già xamèni. Ivrìskato – mas lei – ambrò si' porta Filìa, apa' si' strata stramuràle pu sìmmeri annomatìzete "Via Roma". Ce ambelìsane tutto' menhir na kàmone largo jatì 'cì, so stesso' topo, ìxane na fabbrikètsone na spiti cinùrgio, ce tuso "litàri" ìdie fastìdio. Ma però o stesso Palumbo, già so giurnàli "La voce del Salento", Lecce, 5 Luglio 1913, son artìkulo "Per i nostri monumenti megalitici" ixe ponta ka tota, so' 1913, o menhir ton ìxane già ambejammèna. Ja tuo imì pistèome, puru sekùndu cino pu lèone i plon vekki, ka o fatto jètti son ancignàsi tu sèkulo, motte ìsane sìndeko o "Giorgio Orlandi", ka ankòra sìmmeri oli kra-

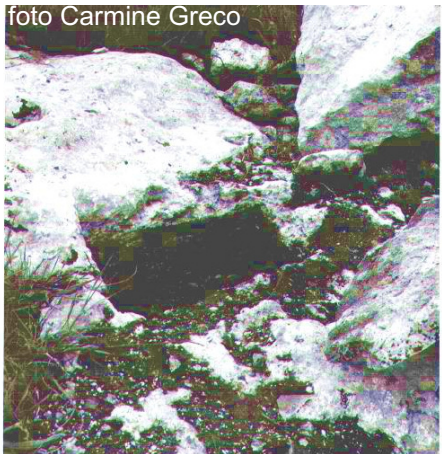

Ittù ivrìskato ena a' tus menhir

tènnone apa' is mia' kiànta atse xera, ce en itsèro pròpria jatì.

Ka ixe nan addo menhir ciurtèa si' palèa strata pu perni i' Tsuddìno to lei panta o Giuseppe Palumbo (riferèonta ka ton ixe torìsonta o Kòsimo De Giorgi), ma en itsèri na mas pi' ti fine èkame tuso litari, puru ka tota èkame poddès ricerke. Ivrìskato ambrò so koràfi "A' Lia", icì pu i strata allarghèete na sprì. Sekùndu tes ricèrke pu exo kamomèna ivò, fènete ka ton èklase o proprietàrio atsè na' koràfi pu stei de koste son "A' Lia", jatì tu ìdie fastìdio na javìki m'o traìno. Tuso proprietàrio ìsane apù Tsuddìnu, ce mu ìpane puru to nòma-tu. Tsèrome, panta atse posson lèone i plon vèkki, ka o periodo ìsane mia settantìna xronu ampì. Ivò triànta xronu ampì, proti ppiri na javìki i motopàla na spianètsi ti' strata, fotogràfetsa ti' tripi ici' pu ìstigghe valomèno, ce tui ene i manexì testimuniànza pu èxome atsè tutto menhir.

Ja ton ùrtimo menhir pu annomàtisa, oli i plon vekki si' Xora èxone stennù ka ivrìskato pròpria ambrò so spiti a'ttes "Tòmene", larga tessara pente metru a'tto tixo. I màna-mu, pu exi kuattrovintidìo xronu ton exi stennù, ma puru addi pu ine plon giòveni. Fènete ka ton ambelìsane ciumèsa motte apù 'cì, dopu tin guerra, skàtsane na' kanàli atsè skolo ka èperne ta nnerà apù via Lecce sara to "Frea Paccio", pu vrìskete ankòra sìmmeri son inkròcio amèsa sin via E.Perrone ce via Placerà. Ma jatì to struscètsane? Jatì o kanàli jàvenne pròpria apù ci', ce puru tuso menhir ìdie fastìdio itu mu ìpane). Ce poi fènete ka kòtsane to menhir is blokku ce tus vàlane apa' so kanàli n'o asciopàsone, (olo to kanàli ìsane asciopammèno me pezzòttu atsè leccìsu). Tuo succèdetse na sprì proti piri to 1950, jatì citto' xrono mbike ja sìndeko nan àntrepo poddì kalò ce akkòrto ja ta pràmata palèa, poddì istruìto, o Wilson Moskettini. Sara pente etse xronu ampì ivlèxato apa so' tixo a'ttes "Tomene" ankòra o stavrò ka sin xristianì èpoka vàlane apa' so menhir, pu kùete "Osanna". Tuso stavrò vrìskete àrtena so komùna a'tti' Xora, c'èssu son ufficio tèkniko. Atse tuo kratènno ivò mia fotografìa.

o stavrò osanna

aprileluciano
impianti idro-termici condizionamento gas
assistenza caldaie a gas
Via Piave, 16 - 73020 MARTIGNANO
P. IVA: 03925440756

E festa u j'Antonìu ce u jà Loìci

ch=aspirata χ

Paolo Di Mitri

Milònta mo filommu Luigi Sabatino, èmasa ka e iortì u j'Antonìu ìone cini pu vàddhane u' lampiùnu nammènu mes ste strae. En ìone 'u ja Loìci. Kànnane us lampiùnu, i fòkara ce puru ì kukkàgna. Depòi appu èttazze in emèra u ja Loìci kànnane àddhi festa mu' lampiùnu ka en ìcha kaònta , iatì proi vàddhane a cirìa pu cèssu na kàmune lùstro ma kulùrria.

Ti lampiùni? Kànnane astèria, torlògi, nave, o fèngo, us areoplanu , es paddhe kàmposse piramide kecciulìddhe; ma e pleo' male kànnatto ti nave ce t'astèria.

Tispo a' ta pedàcia ìche sòrdu na voràsi a kalàmmia, o chartì jù lampiùnu ce ènghizze na pame votònta na vrìkome cino ka ma' ndiàzzato: "

ìchamo na vrìkome o chartì ce a kalàmmia, ce o lèvri tse sitàri smimmèno mo' mèli, n'io lio pleo nkoddharùso. A kalàmmia ta sòzzamo piài a' tes padùle pus sti Roka, mbrò sta nerà, ecì pu zìune tossa mala pikùia ce fiùru tse nerò; ecì pu lèune ka èchun o spiti e Nerèidi.

Evò pìstonne ka ise jnèke ecì ce ka su guènnun mbrò an esù diaì mbrò sto nero a te padule! Es iche , evò pistèo, iatì pleon' ambrò echi ena topo mes stì tàlassa ka kùi "Jannàra", ka sti Napuli èrkete sto pì, masciàra. O De Ferraris (Galatèo) mas t'ogratse toa ka ipe ka e chora pu Nardò (ka e latìni fonasan Neretum" iatì ecì echi poddhì nerò ka guènni pu kau sto choma ce to kanni kalò), ione gomào tse Nerèidi.

O jèno pistei ka èchi mes ta kalàmmia e Nerèidi. Su chorèune mbrò dopu en diammèni in imisinìfta, ce su kannun' na chasi i' ciofàli jà panta!

Tuo lèane puru i Griki ka ttàsane stì' Roka poddhì ceròn ampì.

M'upe ena archeologo pu Luppìu, ka kau sto chòma a' tin Roka ìvriche poddhà pràmata tu Micenèu. M'ùpe ka e Micenèi stèane ettù sto 1600, proppi o Kristò.

Tui ene e nòa ka mas èrchete pu sti Roka!

Milùme tse kalàmmia.

A kòttamo, depòi pìamo na kàmome ena bagno stì tàlassa ce depòi pìamo na vrìkome kammìa tsichì kalì ka ma ta fòrtonne panu sti tranèlla ce mas t' àperne sti Kalimèra.

Na vrìkome e sordi vàddhamo s'èna piattìno mia akunèddha u an Antonìu ce pìamo,. spiti jà spiti, na juretsòme kammìa lira o kanè' sòrdo mes ste strae ma ta pòddia junnà ce mus kazzu kondù ma gònata oli livromèna pùrgula tse tufo, ka toa e strae isan àspe, deje asfaltàe kammia forà mbièttane emèna jati ìmone o plèo' kècci, ce cini pleo' mali ntropiàzzato lio na pane spiti spiti na jurètsu' sordu; ìche kammìa ka e' mas èddie tìpoti, ce mas ele:" tu j'Antonìu? Amo 'pu ttu ka en èchi tipo! San 'Antòni de le cerase ete quistu, no?" Iu mu lèane. Dopu ka ìchamo voràsonta e "kartaoleata"(o chartì o klèttamo essuma) ncignùsamo na kàmome u lampiùnu..

Pìamo mes kammìan avlì plèo mali: toa poddhà pedàcia gapùsane na kàmune us aroplànu, iatì nkora kùatto kammià forà, iatì ìche nkora i guerra.

Dènnamo mo _sfigomma_ a kalàmmia scimmèna kundu pu ndiàzzatto ce kànnamo ci' pu telùsamo. Pàsso stràa èkanne i jortìtti ce pokka ion' mia dècina pedìa tse 'nea deka chronò, ros 'ta dekapènte. M'upe o Loìci tu Sabatìnu:" Dènnamo pànu ste' llàmmie nnema pleo fermo ce de poi ci panu dènnamo u lampiùnu. Vàddhamo kandìle ces' stu lampiùnu ce o lùstro fènato òrrio ces sto chartì tse tossa kulùrria.

Depòi ìchamo na kàmome i fòkara, ce ènghizze na vrìkome ta tsìla ce pìamo votònta 'stu fùrnu ka kànnan o tsomì ce mas dìane kanè tsilo o lìllì fortì o fiddhòkkula tserà, ma vàddhamo tse pàsso' prama a' ta koràffia, puru skòrpiu. E fòkara nàttato ste2 dòdeka ce ola ta pedàcia fonàzzane ce tsumpèane mbrò sti' lumèra. Ces sta mmàddia ìchamo e' vàmpe a' ti fòkara appu plònnamo sto grattài ce mènamo na 'tàsi presta o pornò na pame mapàle mbro sti fòkara. Depòi, kundu tsemèronne pìamo fèonta na dume an e fòkara ìche sbistònta o dèje. An ìchè ankora lio' lumèra oli mì pedàcia, tsumpèamo i fòkara senza na kastùmesta, panu ste vampe na dìtsome in afèlimma.

An ìone già sbimmèni tsumpèamo panu sti fòkara ni sbìsome (pornò presta vastùsamo e skarpe, ma tes guaddhramo kundu èjerne o ijo) ce fonàzzamo kanen' lòo, ka en rikordèo .

Depoi ncignùsamo e discussiùne na pume pea straa ìche kàmonta 'ì pleo' kàjo fòkara.

Tosse forè kànnamo matsàe jà is pu ìche n'àchi o dìgghio na pi ka e stràdatu iche kàmonta i fòkara pleo' màli o us pleo' òrriu lampiùnu.

Ce iu, èttazze, dopu mian' addomàa, o a' Loìci.

Vàddhamo mapàle itta lampiùna ka ìchan' mìnonta a' tin iortì u a' Antòniu, cini ka en ìchan nastònta , ce kànnamo jortì puru u maro a' Loìci, ka ìone mo muson' àspro àspro, sti statua a' tin aklisìa mali!. Ma o àio pleo mea ìone o a' Ntòni. En ene toa ka cèane puru e ràpi mes sta koràffia?

E kukkàgna i kànnamo ston an Antòni ce jadhhèamo o palo pleon' atsilò ka sòzzamo.

Jin jalìssia i kukkàgna i kànnane a pedàcia pleo' malùddhia, anzi isan a paddhicàrria , jatì e kukkàgna ìone

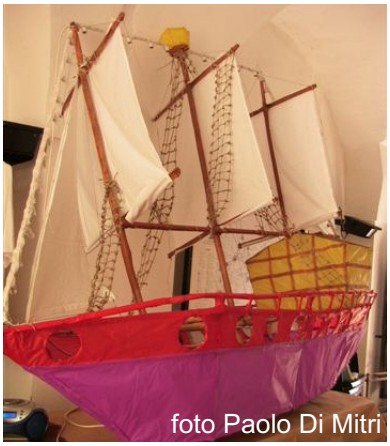

pràma tse malu. Panu kremànnane mia o diu pètse tirì, lio salciccia, ena fiasko tse krasì o ena litro tse rosòjo ka èkanne essu e màlimma, ce kanèna kilo pasta vorammèni ka semà mas fènato pleo' kalì pi' cini ka e mànamma èkanne èssuma.

. Oli e kukkàgna i alifònnane tse sapùmi jenomèno min amùrga a t' alài;

Passon famìja èkanne sapùtni mo' resètto a t'alàitti ce mo' liparò a tes ìtse.

Passo' squadra tse tèssara o pente paddhicàrria èkanne o kajo na ttasi panu sti' kukkàgna.

Nènnane tri o tèssara panu sto paddhicària pleo' liparò ka ìche na kratèsi t'àddha panu ste plàettu , ce o pleo lafrò,o cino ka ìone pleo kecciulìddhi, valònnato na nèi pleo panu na ttàsi pòsso' fidèatto mbrò sto tirì ce o krasì mavro marvasìa!

Ma iche o sapùni ka t'okanne na pèsi kau. Ola ta koràssia kanonùsane ce milùsane jò padhrikàri pleo' tse afèli o puru cino pleon òrrio.

Piànnane kuraggio ce o lèane kanè prama, ce cina cherèatto ce kànnane pleo kajo na tàsune panu ce na dìtsune cippu tsèrane na kàmune!

Isan dimèna m' ena mai àspro, kazzu kondù ce senza skarpe, na kratestùn kàjo panu sti' kukkàgna. E poddhè fore cino ka este panu ce na na ka ste ce èttazze a pràmata kalà ka ìche panu stì kukkàgna, en ìsose pleo' na kratestì ce èpette kau ce pèja ola ta paddhikàrria pu kau ka o kratènnane.

E squadra ka èttazze na piài a pràmata kalà pu panu sti' kukkàgna, ta mèrazze cinu ma cinu o pìane na fane nomèna ce na pìune olo o krasì,; mia forà quai tòsso.

Isi festa mi' fòkara ìone demèni min iortì u a' Jànni, ka ìone e iortì u kalocèri, in emerà pleo mali a to chrònο! I nifta proppi na tsemeròsi in emèra u a' Janni a koràssia atti' kalimera klànnane ces s'ena piàtto gomào nerò, en' agguò ce o' finnane kau sto fengo ce sto pào ti 'nifta.

St' avri,sòzzan' tseri ti tènni iche na kami o paddhikàri ka ichan na rmàsune, kanonònta i forma ka ìche piàonta itt'agguò! A koràssia jurèane visìa u a' Janni, iatì cino ene o ajo tu kumpari.

Cucìna

Krimbídia gomata 'tse kréa arníu

Rezetta ghià tèssarus christianù

ch=aspirata χ

Carlo Guarini

Echi momentu sti zoí pu ikaní 'na rúscio oj mia mirodía na su producetsi akone sto mialó. Motte i chroni diavénnone c' atseni i esperiéntsa, pinnéa en'ório n' arrikordettí a' ttes ghiurnáe motte ísone minció c' iche i mana, o tata, i nanna icí prónti na su kuntétsune te stórie atse prita. Ghiá mena mia ene túi: I stória a' tta krimbídia gomata. O pappo-mu ipolema sa "guardia tabacchi" sto kasteddhi 'pu Choriana, c' icí istéane oli mmía cino me tin ghineka cè ta pedía-to. Motte íchane surdu n' aforásune 'na spri kréa, ele i nanna-mu tu pappu n' aggui si' llámmia n' árcerosi ta krimbídia. O pappo-mu éguenne c' ercéronne ta krimbídia m'o kkutali. 'Iu, passi fforá pu pentséo sta krimbídia gomata, kanena ta maréi oj mirizo tin mirodía, e' nna pensétso ston pappo-mu. Ittú káu sas dío tin rezetta.

Ottó krimbídia aspra, mala cè friska (ena kilo) * 500gr. kréa 'tse arnaci * 1 agguó mmalo* mia kíkkara tsomín grattáo * mia fóffula petrusélino kommeno * ena sprirí ttumo (timo) kommeno * ála * piperi mavro * ena piperussi prikó frisko oj 'na kutalaci purvuleddha * ena kilo petate * dio kutaghiáe kunserva atsé pimbitoro * dio kíkkare krasín aspro * mia kikkareddha 'tse kafé alái «extra vergine»

Na piákete ta krimbídia, kasèrneté-ta kalá cè kámeté-ta dio singhe akáu sa' stavró, icí pu iguénni i riza. Is mia katsarola, na termánete neró me olíon ala cè satte to neró vrazi, ambelísete ic' essu ta krimbídia ghiá pente minutu n' ággui to prikó. N' aggualéte-ta a' tto neró, c' afíketé-ta na tsichránune 'na spri. Depói, arceróseté-ta m' ena macheri oj m' ena kutali, cè kótsete olo cío pu 'gguálato apú c' essu 'ss minciá kómmata.

Arte, na válete to kréa iss'ena ppiatto koppúo antama me t' agguó, me to tsomí, to petrusélino, to tumo, 'na sprin ala cè poddhí ppiperi mavro alemmeno frisko, tin purvuleddha oj to piperussi kommeno cè ta krimbídia kommena minciá, cè zimósete kalá na ghiettu' smimmena sa zumari ola ta prámata. Na gomósete ta krimbidia m' utto smimma c' akkumbóseté-ta sfittá sfittá is mia tajeddha ipú prita íchato válonta 'na nnema alái. Stiásete ártena sti stessa tajeddha tes petate kasarmene cè kommene i' sskulite, ti kkunserva 'tse pimbitoro smimmeni me 'na mmiulaci nneró termuddhi, 'na kkikkareddha alái c' enan addho sprin ala cè piperi, cè olo to kréa pu ímine.

Na válete tin tajeddha sto furno termó is 160° ghiá ímisin ori cè, motte ta krimbidia ine ímisa maromena, antsuddhiste-ta me to krasí cè válete apanu plo' ppoddhí tsomín grattáo cè an andiázete 'nan addho sprin ala. Afiste-ta sto furno ghiá addhus saranta, pettinta minutu is 160°, sara na piákune ta krimbidia 'nan ório kuluri cè n' âne ghienomene i petáe, cè dulétseté-ta termúddhia me poddhí ppetruséleno kommeno apanu, m'o tsomí frisko a' tto furno, 'na verdíni ssalata c' enan ório krasaci mavro salentinó.

O kosmo pu pratì ‘rtea st’ômbi tu ìjiu

ch=aspirata χ
i konsonànte dopu to ’ ene makrèa

Francesco Penza

Emì pu gapùme in glossa grika stèome kanonònta panta sto levànto, na vrìkome e’ rize pu ìchamo ‘llimonìsonta o mas krivìsane.

Fèto ‘vò èndesa na siro ta mmàddia-mu sto punènto, tàrassa min ghinèka-mu p’ûtele na sianòsi noe ja mia’ tèsi ce pratìsamo allampède sto “Camìno de Santiago”. Iu kui e stràta pu kànnune i pellegrìni na ttàsune e’ Santiàgo de Compostela, stin Galìtsia (Ispanìa).

Mia’ forà, poddhùs sìkulus ampì, àntrepi taràssane apùss olo to’ kosmo kristianò (cino kattòliko) na sìrune allampède ‘rtea ‘sto nnima atton apòstolo Giàkomo.

O pellegrìno p’ôttaze ‘cì dopu iche pratìsonta poddhès emère, ‘mbràtsonne on àjo pu kaìzi apà’ sto nnìma-tu ce ìbbie stin àgra ti’ tàlassa kulusònta t’ômbi tu ìjiu, sto’ topo to’ pleo sto punènto pu annorìzane toa, depoi dopu iche kàtsonta ta rùcha-tu ta palea, ndìnnato ats’ àntrepo cinùrrio, èbbianne mia kunkìja ce pratònta jùrize èssu-tu.

Mo’ cerò utto pellegrinàggio pìrte chasònta ce alìi pìane ‘cì motti o pàpa Leòne XIII sto 1884 àmbietse lèonta ka ‘cì rifiskèune jalìssia ta stèata t’a’ Giàkomu. Apù toa matapàle torìstisa pellegrìni na pratìsune sti’ palèa strata pu perni sto Santiàgo, na kàmune to “Camino”. To fenòmeno vàntsetse pleo poddhì dopu jètti e “Giornata Mondiale della Gioventù” ‘cì ‘Santiago sto 1989 ce dopu o guvèrno attin Galìtsia ce attin Ispanìa ddunèttisan atto’ kalò p’ûsoz’ erti cinòs attus pellegrinu. Kàmane pubblicità, stiàsane kalà ti’ strata ce anìtsane “albergues” ja na ospitètsune gratis us peregrìnu. C’ìus ì’ panta pleo poddhì sìmmeri cini pu torìutte na pratìsune atta Pirenèi risa sto Santiago de Compostela. Tis kanni pleo pi’ 700 kilòmetru, tis pleon alìi stràta ncignònta apù pleo kùkkia; addhi pane jatì pistèune poddhì ce addhi tosso na kàmu’ lio’ trèkking.

Emì kàmamo akatodèka kilòmetru ce taràssamo apù Sàrria tin ikosiennèa aprilìu. Ttammeni ‘cì, màsamo ti èrkete sto pì “albergue”: mia mali kàmbara pu plòsamo oli ‘mia me ìkosi kristianù, àntrepu ce jinèke, mia kucìna pu passosèna ìsoze marètsi cippu ìtele ce mia banka na kaìsome oli nomèni. Ecì annorìsamo kanè’ pellegrìno ji’ pronì’ forà: mia jineka attin Germanìa pu iche pratìsonta manechì-tti già pleo’ pi’ pentekòsciu kilòmetru ce diu italiani pu san emà ste’ ce taràssane ‘pu ‘cì.

Tusi italiani pìane jatì ena atse cinu ìche kàmonta tàmma motti e jinèka-tu ‘ste c’èchanne to pedì-tto sto jennìsi. Dakkè ta pràmata pìrtane kalà cino tàrasse mon nunno tu pedìu ce stèane ‘cì, m’enan askòn Invicta, lia rùcha ce tìpoti addho, manku ‘na’ kway na sciopastùne atto nerò.

To pornò taràssamo oli, allampède o mi’ bicikletta, na pratìsome ja 23 kilòmetra kulusònta ta cìtrina simàddia pu dìttune ti’ strata. Èvreche ce

ddunettimòsto ti en ìone tosso ‘fàcelo to pratìsi mon askò ste’ plàe ‘cessu sta dasi, akà ‘sto nerò, ‘mmès ta pilà ce ta lisàrria. Ttammèni sto Portomarìn mes anke pu ponùsane atti’ fatìa mbìkamo cè’ sto pronòn albèrgue na rifiskettùme ce meràsamo ti’ kàmbara m’ena kristianò addovìnta chronò pu ìggue Bernàrd, pellegrìno jalìssio, pu iche pratìsonta manechò-ttu già chijettakòsciu kilòmetru allampède attim Bretanìa, vrìskonta retìro ‘stus kumèntu ce patèonta ti’ tsìchra ecì pu en ìche ndèn albèrgues ndè’ simàddia ndè ‘na barra na refiskètsi. T’ôkanne na stiastì mo’ Teò ce na pari e’ Santiago mia’ lista tse prakalìmmata pu iche sianòsonta atto chorìo-tu ce sto pratìsi.

Ius ene ‘cì, ‘ffruntèi christianù ce plonni o troi antàma, kui ta telìmmata, ta pensèrria ce ta pràmata pu ndèsane sto pratìsi, kuntèi ta dikàssu, depoi to pornò tus afinni ce to’ lei “Bon Camino” na taràssi manechòssu ce àremo an enn’us affruntètsi mapale ce tìnon enna vrìki sti’ kàmbaran atto cinùrrio albèrgue. “Camìno is not hotel, camìno is albèrgue” elle o Bernard proppi na plosi.

Pratìsamo ìus aka’ ston ijo o sto nerò, tronta tsomàcia mo “jamòn serrano” (prosciutto), pùrpu ce empanàda, mia sorta tse pìtta derentinì.

Ste’ pente mere ‘nèkamo apà’ sto Monte de Gozo, apùtte’ torìete Santiago, ce katèkamo antama ma diu àddhus ìtajanu pu ìchamo annorìsonta, ena “boy scout” pettìnta chronò pu ìche chàsonta tria pedìa ce già iche stasònta ‘cì àddhes forè c’ena filo-tu pu ìtele na jurètsi mia chari jo pedì-ttu pente chronò pu ‘nkora e’ fidète na milisi.

Ttammeni mbrò ‘stin aglisìa pu filàssi to nnìma atton àjo, cino pu jure chari jo pedì-ttu ncignase na klàtsi, stasimòsto lio ce depoi mbìkamo atto “pòrtico de la gloria” ce pìrtamo na mbratsòsome on ajo sekùndu kànnune oli i pellegrìni pu ttàzune ‘cì ce kùsamo ti’ “lutrìa tu pellegrìnu”.

Spìccetse ìu to pratìsi ce ìrte o cerò na pensètsome e’ cippu jaìkamo: òrria ta meri ce olo to chlorò pu ìdamo, e aglisìe ce ta chorìa, però mas piàcetse pleo poddhì to jeno pu annorìsamo: turìstus ìche sto Camìno, ma cherestimòsto na vrìkome puru kampòssus pellegrìnu, pu vastùsane quaitì ston askò-tto pu vàri ple’ pi ta rùcha.

ena pellegrino mbratsònni on ajo

Mas gràtsane

Ime Enza Guido a pu stin Kalimera, "professoressa" tze litteratura, in pensiuna; milò o griko pu dopu jennisi, ce ékama no màsume ta pedacia jà trianta chronu, senza na mo iuretzi kanena "preside".

To ékama jatì jà emena ione ena prama mea na norisi ì glossa-mma, na dìtzome o s'addhò, cino pu tzérome , ce na kratesome itti rikketza.

là diu forè ime vuta, ce ime meletimmena to giornali "I Spitta". Ime poddhì cherùmeni tze tuo, jatì penseo ka o griko sozi milistì ce gratzi, iu to jeno to meletà.

Isela na so doko ena consijo. Poddhì jeno e to noà jatì en echi ì "traduzione italiana" jatì e tin vaddhete? la mena pai kalà iu, ma es poddhù e piacei jatì e noune tipo.

lurétzato kammia idea jà ta loja grika grammena kajo; evò sa sta grafo kundu ta sòtzune gratzi ce noisi kajo.

Kòkkalo - Kécci - Màddhfa -Chartì (makà, Xartì jatì meletune cs) - Tzomì, Fonàzome. I Jà sc è kajo : Kàscio - Kanòscio - Scìoko.

Distinti Saluti
Enza Guido

Cherestimòsto n'àchome to gramma dikòssu, o konsìjo-su jin grafia plùssiane in diskussiuna.

Ji' "traduzione italiana" enna su pò ka emì telìsamo na gràtsome manechà grika derentinà jatì poddhì christianì milùne ce gràfune 'tse griko, ma tispo grafi grika. An iche panta mia traduzione, oli (puru cini ka tserune to griko) meletùsane ti traduzione.

A' tèlome na kutulìsome to jeno, soggeste usi "provocazione" sozi felàsi. Soggeste ka cini pu tsèrune 'na spirìn griko nkònnutte llio na noìsune, mbece na meletìsune to italiano.

Tui teli n'àne e pronì "zona franca" grika, pu e glossa sozi pratisi lio sentsa na kaisi stin glossa italiana.

M'olo tuo, echi tinò sti' redaziuna p'ùtele na kami mia traduzione, addhi e' tèlune, is etseri min enn'àggui kammia noa...

Carissimi Amici,ho appreso che nel vostro giornale pubblicate un profilo di Ernesto Aprile che ci ha lasciati nelle settimane passate. Vi sarò grato assieme a tutti i soci del Circolo di Cultura Greca Apodiafazzi, se vorrete inviarci una copia per la nostra biblioteca.Ernesto Aprile, è stato assieme alla nostra Associazione , negli anni passati in un importante convegno ad Atene e in quella occasione e poi nel prosequio dei nostri continui rapporti abbiamo potuto constatare la sua passione e il suo attaccamento alla lingua e alla culura Italo-Greca.(Non parlava solo alle balene, ma parlava anche al cuore dei "Grecanici"). La sua scomparsa rappresenta una perdita non solo per la "Grecia Salentina"ma anche per il patrimonio linguistico culturale dei Greci di Calabria.

Carmelo Giuseppe Nucera
Presidente Circolo "Apodiafazzi"

Glossario

Sianònnome 'ttù kau loja area ce neologìsmu pu vrìskutte 's tutto nnùmero.

ikonomìzo, v.tr., economizzare
fonèma, s.n., ciascuno dei suoni articolati di una lingua
metagràfo, v.tr., trascrivere
nnimìo (mnimìo), s.n., monumento
paràdimma, s.n., esempio
tropo(s), s.m., modo

MACELLERIA
IURLARO PAOLO
VIA ROMA N.108 MARTIGNANO (LE)
Tel.0832 801160

I lizza zuddinì

ch=aspirata χ

Francesco Chiga

Manechitti stei i lizza sto corafi tu Pavlu, mesa is mia fsecla, me ena porai. Vastà addominta hronò ce ettu 'rtea ssemà en echi adde secùndu cini. Ti lene "Quercus suber" ce "Quercia sughera", teli cama ce choma limeno. Sosi zisi sto Portogallo, sti Spagna, stin Africa, sti Toscana, sto Lazio, sti Sardegna ce sti Sicilia. Pos ene ca vrìskete sto Zuddinu? E' to fseri tispo. O Pavlo tin vastà òria ce tin gotanizi panta; echi charà motta tu jurène na torìsune ti lìzza-ttu. Motta javènnete apu Zuddinu, amatiste na torìsete i' lizza tu Pavlu, ca sa' cordonni i' cardia.

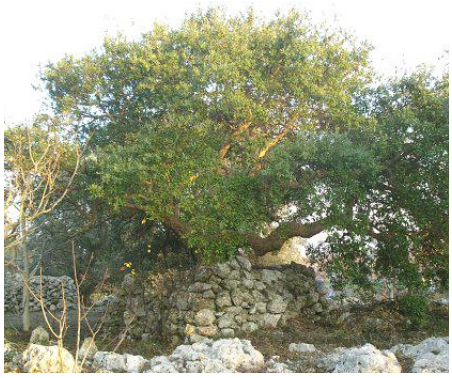

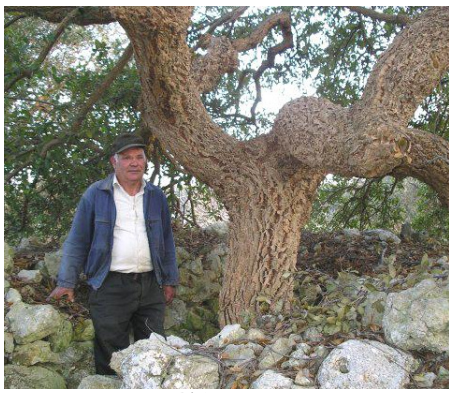

Foto Francesco Chiga

vìsisò-mma avoràzonta topo ja pubblicità sti Spitta!
Contribuisci al progetto del giornale in griko acquistando spazio pubblicitario su "i Spitta" per la tua azienda!
info: spitta@grikamilume.com

www.grikamilume.com/spitta Email:spitta@grikamilume.com

εφημερίδα του συλλόγου

Grika Milume!
www.grikamilume.com

η Σπίνθα

Υδρεντινό Ελληνικό περιοδικό

Γιά διαφημίσεις σε αυτή την εφημερίδα επικοινωνήσετε μαζί μας μέσω email στο: spitta@grikamilume.com

ΙΟΥΛΙΟΣ 2007 Διευθυντής Nunzio Pacella Τεύχος 1

Το ναυάγιο της Σαντορίνης

Γιάννης Παπαγεωργιάδης

Το ναυάγιο του « Sea Diamond » στη Σαντορίνη τις παραμονές του Πάσχα έφερε στο φως τις ελλείψεις προετοιμασίας σε τέτοιου είδους δυστυχήματα και ιδίως τις ζημίες που επακολουθούν και που δεν είναι αμέσως εντυπωσιακές.

Ετσι όλοι, τα μμε, ο κόσμος, οι αρχές ..., καταγίνονται με την ρύπανση από το πετρέλαιο που είναι αμέσως φανερή και που αμέσως μπορεί να αντιμετωπιστεί. Στη ρύπανση αυτή αναφέρονται οι αρχές για να δείξουν ότι αντιμετωπίζουν άμεσα τον κίνδυνο.

Λίγοι όμως επισημαίνουν την ρύπανση που δεν φαίνεται και που δρα « υποχθόνια » εις βάρος του περιβάλλοντος.

Τα 1500 άτομα που βρίσκονταν στο πλοίο είχαν όλα τουλάχιστον από ένα καλλυντικό.

Στο πλοίο απάνω υπήρχαν ακόμη πολλά χημικά προϊόντα: εντομοκτόνα, λιπαντικά, χρώματα, χλωρίνη και άλλα πολλά τα οποία θα συμβάλλουν, αν και σε μικρό ποσοστό, στην ολική και υπέρογκη ποσότητα ρυπαντικών που διοχετεύονται στην θάλασσα.

Μέρος της ρύπανσης αυτής έχει ήδη γίνει φανερή. Μέρος της θα εμφανιστεί σε άλλα σημεία της θάλασσας και των ακτών που δεν μπορούν να προσδιοριστούν. Τα κύματα, τα ρεύματα, οι άνεμοι, τα ψάρια θα την μεταφέρουν κανείς δεν ξέρει πού.

Οι αρχές λένε ότι όλοι οι επιβάτες σώθηκαν και μάλιστα ότι ούτε ένας δεν βράχηκε. Αγνοείται πάντως η τύχη δύο Γάλλων τουριστών, του κυρίου Αλέν και της κόρης του, για τους οποίους οι λίγοι που ενδιαφέρονται δίνουν πληροφορίες για τυχόν θρίλερ. Άλλοι λένε ότι οι υπεύθυνοι του πλοίου τους κλείδωσαν, από απροσεξία, στην καμπίνα τους ή στο κατάστρωμα, και άλλοι ότι οι δύο δεν είχαν καν ανέβει στο κρουαζιερόπλοιο. Άλλοι ακόμη αναφέρουν ότι η σύζυγος του κυρίου Αλέν, η οποία, όπως λέει, σώθηκε κολυμπώντας, και ο γιος της έφυγαν αμέσως από την Ελλάδα πριν ακόμη αρχίσουν οι έρευνες για τους δύο αγνοούμενους. Μια άλλη φήμη λέει ότι η κυρία Αλέν είχε μια τσάντα κοσμήματα φεύγοντας από την Αθήνα.

Το ρομπότ που εξερεύνησε το ναυάγιο δεν βρήκε κανένα ίχνος των δύο αγνοουμένων.

Θρίλερ δεν λέγαμε;

Πολλά είναι ακόμη τα αναπάντητα, μέχρι σήμερα, ερωτήματα σχετικά με τις αιτίες της πρόσκρουσης του πλοίου στον ύφαλο, και τον ρόλο που έπαιξαν ο πλοίαρχος, το πλήρωμα, η ιδιοκτήτρια εταιρεία, οι λεμβούχοι, το λιμεναρχείο μετά από την αποβίβαση των επιβατών και μέχρι τον καταποντισμό του πλοίου.

Οι τοπικές αρχές, οι τουριστικοί φορείς και οι κρατικοί υπεύθυνοι γενικά θέλησαν να καθησυχάσουν τους ξενοδόχους, τους τουρίστες, τους κατοίκους και όλους όσοι καταγίνονται με τον τουρισμό. Προσπάθησαν έτσι να διαφυλάξουν τα συμφέροντα όλων.

Είναι φυσικό και λογικό. Αν πληγεί ο τουρισμός του νησιού όλα καταρρέουν.

Πολλοί είναι εκείνοι που αντιδρούν στην θριαμβολογία του υπουργείου λέγοντας:

-Οι εφοπλιστές μόνο το κέρδος κοιτάνε.

-Το κράτος βρέθηκε τελείως απροετοίμαστο. Ευτυχώς που ήταν εκεί οι βάρκες για να σώσουν τον κόσμο.

-Είμαστε έτοιμοι για να αντιμετωπίσουμε την αύξηση κυκλοφορίας των σούπερ τάνκερ όταν θα λειτουργήσει ο αγωγός που καταλήγει στην Αλεξανδρούπολη; Ένα ατύχημα στο Αιγαίο θα προκαλέσει πολύ μεγάλη καταστροφή.

Αξιωματικός του Εμπορικού Ναυτικού κάνει λόγο για «ολέθριες περιβαλλοντικές συνέπειες και για πλοία-πολυκατοικίες που μεταφέρουν τόνους με τοξικά».

Πράγματι τα μοντέρνα κρουαζιερόπλοια με κάθε άλλο παρά με πλοίο μοιάζουν. Όταν τα βλέπεις αραγμένα στο λιμάνι νομίζεις ότι μια νέα πολυκατοικία φύτρωσε το βράδυ στο νερό. Είναι πολύ εντυπωσιακό.

Από χρόνια τώρα ο κόσμος στρυμώγνεται στα κρουαζιερόπλοια για να κάνει «παραδεισιακές διακοπές». Αξίζει τον κόπο να δει κανείς την αποβίβαση των επιβατών σε κάθε λιμάνι, τον γύρο που κάνουν, το ενδιαφέρον που δίνουν στα "κάλλη" του τόπου, και την ξανά επιβίβασή τους για αναχώρηση προς "νέους κόσμους".

Αξίζει επίσης τον κόπο να πάει να δει κανείς το φιλμ "Nuovo mondo (Golden door)" του Emanuele Crialese, και να συγκρίνει την κατάσταση των Ιταλών μεταναστών που στις αρχές του 1900 έφευγαν από την Σικελία με το πλοίο για πάνε στην Αμερική.

Ίδρυση του συλλόγου "Grika milume!"

Μια ομάδα εθελοντών που αγαπούν την ελληνική γλώσσα του Σαλέντο ίδρυσε τον πνευματικό σύλλογο "Grika milume!" που αποσκοπεί να χρηματοδοτήσει την έκδοση στα γρίκα του περιοδικού "η Σπίνθα" και να προωθήσει διάφορες άλλες εκδηλώσεις που αποβλέπουν στην διατήρηση και αναζωογόνηση των γρίκων του Ότραντο. Όσοι επιθυμούν να γίνουν μέλη του συλλόγου ή να βοηθήσουν με οποιονδήποτε τρόπο μπορούν να αποταθούν στην παρακάτω διεύθυνση:

Associazione "Grika milume!"
Via Principe Umberto 22
73025 MARTANO (ITALY)

associazione@grikamilume.com

tel. + (00) 32 67877964
(Γιάννης Παπαγεωργιάδης)

Ο Γύρος του κόσμου με μία λέξη

Γεώργιος Σ. Ασδέρης

Άλλα ήθελα να γράψω καί τελικά άλλα γράφω. Ο φίλος Κάρλο Γκουαρίνι μου έδωσε τήν αφορμή μέ τήν συνταγή του "κρεμμύδια γεμιστά με κρέας αρνιού"(Krimbidia gomata tse krea arniu) να γράψω δύο λόγια γιά ένα συστατικό της συνταγής, το petrusélino. Το γνωστό Μαϊντανό.

Από αρχαιοτάτων χρόνων στά ελληνικά λέγεται Πετροσέλινον το Μακεδονικόν.

Τό πρώτο συνθετικό Πετροσέλινον περνώντας στήν Ιταλική χερσόνησο έγινε Πετροσέλινο, Πετροσέμιλο, Περτοσέμολο, Περτζέμολο, Περζζέμολο, Πρεζζέμολο καί στήν Χαλκιδική γραφή: Prezzemolo. Στα Αγγλικά, Parsley, στα Γαλλικά ,Persil ,στα Ισπανικά, Perejil, στα Ρουμανικά, Patrunjel, στα Γερμανικά, Petersilie, στα Ολλανδικά, Peterselie, στα Σουηδικά & στα Φινλανδικά, Persilja, στα Δανικά, & στα Νορβηγικά, Persille, στα Πολωνικά, Pietrsuszka, στα Τσεχικά, Petrzel, στά Σερβοκροατικά, Persun, στα Ουγγρικά, Petrezselyem, στα Ινδονησιακά, Peeterseli, στά Εσπεράντο, Petroselo, στα Ρωσσικά, Petrushka, στα Ιουδαϊκά, Petruschke, στα Ιαπωνικά, Paseri.

Τό δεύτερο συνθετικό Μακεδονικόν έδωσε στά Αραβικά τό ,Maqdounis,στα Τουρκικά Magdanos ή Maydanos καί με αντιδάνειο στα Ελληνικά Μαϊντανός. Στα Σουαχίλι έγινε(mboga kama majani) Σε πολλές περιοχές τής Ελλάδος ακόμη σήμερα χρησιμοποιείται τό όνομα Πετροσέλινο.

Ετσι κάναμε σχεδόν τόν γύρο τού κόσμου ,Ευρώπη, Αφρική, Ασία με μία πανάρχαια ελληνική λέξη.

Νέα από την Ελλάδα

Γιάννης Παπαγεωργιάδης

Η εποχή των πυρκαγιών

Διαβάζουμε στα ΝΕΑ Online (www.tanea.gr) της 18ης Ιουλίου 2007:
Σε πύρινο κλοιό βρέθηκαν χθες μέσα σε ελάχιστες ώρες δεκάδες περιοχές σε όλη την Ελλάδα. Σε αρκετές περιπτώσεις οι κάτοικοι καταγγέλλουν εμπρησμούς. Στην Αρχαία Κόρινθο ένας πυροσβέστης υπέστη σοβαρά εγκαύματα, ενώ εκατοντάδες οδηγοί εγκλωβίστηκαν στα Ι.Χ. τους στην Εθνική Οδό Αθηνών- Κορίνθου με τις φλόγες να τους πλησιάζουν απειλητικά.
Για δεύτερη μέρα χθες 100 φωτιές ξέσπασαν στα όρια ή και εντός κατοικημένων περιοχών μέσα σε 15 ώρες.

Ισχυροί άνεμοι και αύριο

Μέχρι και τα 7 Μπωφόρ θα μπορέσουν να πιάσουν οι βοριάδες αύριο 19 Ιουλίου με αποτέλεσμα να δημιουργήσουν επικίνδυνες συνθήκες για την εξάπλωση των πυρκαγιών.
Η Θερμοκρασία ίσως φτάσει και τους 42 βαθμούς.
Στο δελτίο ειδήσεών της η ΕΡΤ, το βράδυ της 18ης Ιουλίου, ανέφερε τα νούμερα των έως τώρα καμένων εκτάσεων στην Πάρνηθα που έδωσε στη δημοσιότητα ο υπουργός ΠΕΧΩΔΕ Γιώργος Σουφλιάς.
« Από τα 300.000 στρέμματα του ορεινού όγκου της σε Αττική και Βοιωτία κάηκαν τα 56 χιλιάδες. Σύμφωνα με τον κύριο Σουφλιά την ερχόμενη εβδομάδα κηρύσσεται αναδασωτέα όλη η καμένη έκταση, ενώ κατατέθηκε σχέδιο Προεδρικού Διατάγματος για τριπλασιασμό του Εθνικού Δρυμού ». (Ert.gr)

Σεισμός στη Θεσσαλονίκη

Η Καθημερινή (www.kathimerini.gr) στην τελευταία της ενημέρωση στις 23.21 της 18ης Ιουλίου γράφει:
« ΣΕΙΣΜΙΚΗ δόνηση μεγέθους 4,7 βαθμών της κλίμακας Ρίχτερ σημειώθηκε στις 22.09 με επίκεντρο, σύμφωνα με το Ινστιτούτο Γεωφυσικής του ΑΠΘ, 15 χιλιόμετρα νοτιοδυτικά της Θεσσαλονίκης, κοντά στο Καλοχώρι. »

Πειραιάς- Γλυφάδα με καραβάκι

Από ΤΑ ΝΕΑ της 18ης Ιουλίου διαβάζουμε κάτι που αφορά το μέλλον. Πρόκειται για ένα σχέδιο που επανέρχεται ύστερα από πολλά χρόνια.
Οι δήμαρχοι Γλυφάδας και Πειραιά ανακοίνωσαν την δημιουργία θαλάσσιας συγκοινωνίας που θα συνδέσει τις δύο περιοχές.
Πειραιάς- Γλυφάδα με καραβάκι και αντίστροφα ήταν μια ιδέα που κυκλοφορούσε από τότε που ήμουν παιδί. Και τότε η παραλιακή λεωφόρος δεν ήταν τόσο μποτιλιαρισμένη όσο είναι σήμερα. Στην δεκαετιά του 90 η ιδέα παρα λίγο να γίνει πραγματικότητα.
Ας ελπίσουμε ότι η λεωφόρος Ποσειδώνος θα ελευθερωθεί κάπως και ότι οι πολίτες θα « κάνουν την μετακίνησή τους απολαυστική και ευχάριστη» όπως ανέφερε ο

i Spitta

Periódiko griko derentinó attin *Associazione "Grika Milume!"*
Υδρεντινό Ελληνικό περιόδικο του συλλόγου "Grika Milume!".

***Direttore responsabile*:**
Nunzio Pacella

Redaziuna:
Georgios S. Asderis, Giuseppe De Pascalis, Theonia Diakidis, Paolo Di Mitri, Giovanni Fazzi, Carmine Greco, Carlo Guarini, Georgia Papadopoulou, Iannis Papageorgiadis, Yianna Patakidou, Francesco Penza, Luigi Tommasi.

Ndegrazièome:
Francesco Chiga, Alberto Giammaruco, Salvatore Tommasi

Gratzetèmma 'ttù:
Redazione "i Spitta"
Via Principe Umberto, 22
73025 Martano (LE)
Fax: (+39) 178 2735076
spitta@grikamilume.com

8 AGOSTO Mercoledì

Mercoledì, 8 AGOSTO 2007
CORIGLIANO D'OTRANTO
Piazza Vittorio - A partire dalle ore 21.30
ARTISTI PRESENTI:
- Manekà
- Atnarat
- Antonio Amato Ensemble
- Epifani Barbers

9 AGOSTO Giovedì

Giovedì, 9 AGOSTO 2007
ZOLLINO
Villa Comunale - A partire dalle ore 21.30
ARTISTI PRESENTI:
- Enza Pagliara con ospiti contadini e trattoristi di Torchiarolo
- Cantori di Carpino in collaborazione con il Carpino Folk Festival
- Uccio Aloisi Gruppu

10 AGOSTO Venerdì

Venerdì, 10 AGOSTO 2007
MARTIGNANO
Piazza della Repubblica - A partire dalle ore 21.30
ARTISTI PRESENTI:
- Noi Nisciunu
- Ninfa Giannuzzi
- Laura Conti e Elva d'or (in colaborazione con il Festival delle Province)
- Alla Bua

11 AGOSTO Sabato

Sabato, 11 AGOSTO 2007
OTRANTO
Fossato Castello - A partire dalle ore 21.30
ARTISTI PRESENTI:
- Kalàscima
- Maticanti
- Ensemble Notte della Taranta con Vittorio Cosma, Raiz, Radiodervish, Alessia Tondo e Claudio "Cavallo" Giagnotti

12 AGOSTO Domenica

Domenica, 12 AGOSTO 2007
ANDRANO
Piazzale La Botte - A partire dalle ore 21.30
ARTISTI PRESENTI:
- Aria Frisca
- Arsura
- Arakne Mediterranea
- Ghetonia

13 AGOSTO Lunedì

Lunedì, 13 AGOSTO 2007
CURSI
Piazza Pio XII - A partire dalle ore 21.30
ARTISTI PRESENTI:
- La Cobla Minima
- Es Revetlers
- Phaleg
- Compagnia di scherma salentina

14 AGOSTO Martedì

Martedì, 14 AGOSTO 2007
CASTRIGNANO DEI GRECI
Piazza Aldo Moro - A partire dalle ore 21.30
ARTISTI PRESENTI:
- Inchingolo & Villani
- Alfio Antico
- Zimbaria

16 AGOSTO Giovedì

Giovedì, 16 AGOSTO 2007
CARPIGNANO SALENTINO
Piazza Duca d'Aosta - A partire dalle ore 21.30
ARTISTI PRESENTI:
- AriAntica
- Tamburellisti di Torrepaduli
- La Jambre
- Kumenei

17 AGOSTO Venerdì

Venerdì, 17 AGOSTO 2007
SOLETO
Villa Comunale - A partire dalle ore 21.30
ARTISTI PRESENTI:
- Anime Bianche
- Agorà
- Mascarimiri con ospiti Renè Mazzarino, Louise Pastorelli, Sam Karpenia, Pierre Bertolino, Arnaud Fromont, Original Occitania, Crifiu, Emanuele Licci, Enza Pagliara, Carlo De Pascali

18 AGOSTO Sabato

Sabato, 18 AGOSTO 2007
CALIMERA
Area mercatale - A partire dalle ore 21.30
ARTISTI PRESENTI:
- Uaragniaun
- Aria Corte
- Lino Cannavacciuolo Ensemble

19 AGOSTO Domenica

Domenica, 19 AGOSTO 2007
STERNATIA
Villa Comunale - A partire dalle ore 21.30
ARTISTI PRESENTI:
- Canzoniere Grecanico Salentino
- Lucilla Galeazzi
- Esma Redzepova

20 AGOSTO Lunedì

Lunedì, 20 AGOSTO 2007
GALATINA
Piazza S. Pietro - A partire dalle ore 21.30
ARTISTI PRESENTI:
- La Banda Wagliò e Davide Torrente
- Su' d'est
- GirodiBanda con ospite Esma Redzepova

21 AGOSTO Martedì

Martedì, 21 AGOSTO 2007
ALESSANO
Piazza Don Tonino Bello - A partire dalle ore 21.30
ARTISTI PRESENTI:
- Sancto Ianne
- Mario Salvi e i Cantori di Villa Castelli
- Officina Zoè e Baba Sissoko

22 AGOSTO Mercoledì

Mercoledì, 22 AGOSTO 2007
CUTROFIANO
Piazza Municipio - A partire dalle ore 21.30
ARTISTI PRESENTI:
- SalentOrkestra
- Antonio Castrignanò
- BandAdriatica & Eva Quartet

23 AGOSTO Giovedì

Giovedì, 23 AGOSTO 2007
MARTANO
Largo S. Sofia - A partire dalle ore 21.30
ARTISTI PRESENTI:
- Briganti di Terra d'Otranto
- Sciacuddhuzzi
- Nidi d'Arac e Lo Cor de la Plana

25 AGOSTO sabato CONCERTONE FINALE

Sabato, 25 AGOSTO 2007
MELPIGNANO
Largo ex Convento degli Agostiniani - A partire dalle ore 21.30
ARTISTI PRESENTI:
- T'Asteracia
- Mario Salvi e i Cantori di Villa Castelli
- I Cantori di Carpino
- Uccio Aloisi Gruppu
- L'Orchestra di Piazza Vittorio
- L'orchestra La Notte della Taranta diretta da Mauro Pagani
- Massimo Ranieri
- Giuliano Sangiorgi
- Eva Quartet
- Ginevra Di Marco
- Morgan
- Piero Brega
- Badarà Seck